

V. UČEBNÍ OSNOVY

V. 1. ČESKÝ JAZYK (Čj)

CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU

Vyučovací předmět **český jazyk** vychází ze vzdělávacího oboru **český jazyk a literatura**, který je součástí vzdělávací oblasti **jazyk a jazyková komunikace**.

Hlavním cílem vyučovacího předmětu je rozvoj, osvojení a používání ústní a písemné podoby spisovného jazyka. Žáci se učí vnímat různá sdělení, rozumět jim a reprodukovat je. Tento předmět zahrnuje také učivo zaměřené na rozvoj smyslového a citového vnímání, vyjadřovacích schopností, psaní, čtení s porozuměním a práce s literárním textem.

■ OBSAHOVÉ, ČASOVÉ A ORGANIZAČNÍ VYMEZENÍ PŘEDMĚTU

Obsah předmětu **český jazyk** je rozdělen do tří specifických složek: **komunikační a slohová výchova**, **jazyková výchova** a **literární výchova**. Ve výuce se obsah jednotlivých složek vzájemně prolíná.

Komunikační a slohová výchova vede žáky k rozvíjení slovní zásoby, řečových schopností a komunikačních dovedností, k vnímání a chápání různých jazykových sdělení. Hlavním úkolem je naučit žáky správně a srozumitelně se vyjadřovat, osvojit si správnou techniku čtení, napsat krátká sdělení a číst s porozuměním. Na prvním stupni má složka komunikační a slohové výchovy samostatnou část **psaní**.

Jazyková výchova se zaměřuje na osvojení a užívání mateřského jazyka v jeho mluvené i písemné podobě. Je nástrojem funkčního dorozumívání žáků.

Literární výchova se zaměřuje na postupné vytváření základních čtenářských dovedností a návyků a na odpovídající reprodukci přečteného. Prostřednictvím četby se žáci seznamují se základními literárními formami a učí se rozlišovat představy od skutečnosti.

Vyučovací předmět **český jazyk** se vyučuje v 1. až 9. ročníku s hodinovými dotacemi podle školního učebního plánu:

	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Počet hodin	5	6	6	7	7	7	6	6	5

Vyučovací předmět **český jazyk** byl posílen celkem o 8 hodin z disponibilní časové dotace (viz školní učební plán).

Z kapitoly „Zařazení průřezových témat“ je zřejmé, v kterém ročníku a jakou formou se v předmětu **český jazyk** realizují jednotlivá **průřezová témata** (kapitola III. 5., strana 19-55)

Výuka je organizována zpravidla v budově školy v kmenových třídách. Filmová a divadelní představení, besedy apod. se realizují mimo budovu školy u pořádajících organizací (např. v dětském oddělení okresní knihovny, v domě dětí a mládeže, kulturním centru apod.)

■ VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE PŘEDMĚTU

◦ Kompetence k učení

- motivujeme k učení, snažíme se poskytnout žákům pocit úspěchu
- při hodnocení používáme převážně prvky pozitivní motivace

- součástí hodnocení by měl být návod, jak pokračovat ve vzdělávání, jak odstranit nedostatky
- hodnotíme nejen míru splnění požadavků, ale také individuální pokrok žáka v souladu s jeho individuálními možnostmi
- rozlišujeme základní a rozšiřující učivo, přihlížíme k individuálním možnostem každého žáka
- učíme práci s chybou
- zaměřujeme se na osvojení „aktivních dovedností“, předmětem hodnocení není zapamatování a reprodukce poznatků, ale také jejich pochopení a použití v praxi
- vedeme žáky k samostatnosti a tvořivosti (v rámci jejich individuálních možností)
- podporujeme různé přijatelné způsoby dosažení cíle
- učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace ze všech možných dostupných zdrojů

◦ **Kompetence k řešení problémů**

- učíme žáky nebát se problémů, učíme žáky chápat problémy jako výzvu, ne jako hrozbu
- podporujeme samostatnost, tvořivost a logické myšlení
- podporujeme týmovou spolupráci při řešení problémů
- nabízíme možnosti řešení problému, ale ponecháváme žákům vlastní odpovědnost za jejich vyřešení
- neustále monitorujeme, jak žáci zvládají řešení problémů
- učíme žáky, jak některým problémům předcházet

◦ **Kompetence komunikativní**

- zaměřujeme se na rozvoj komunikačních dovedností žáků v mateřském jazyce
- klademe důraz na „kulturní úroveň“ komunikace, netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků
- podporujeme přátelskou komunikaci mezi žáky různých věkových kategorií
- učíme žáky volit vhodné formy komunikace v různých životních situacích (s vrstevníky, rodiči, učiteli, v obchodě, na úřadech a v obtížných a ohrožujících situacích)
- učíme žáky naslouchat druhým jako základ účinné komunikace
- učíme žáky nonverbální komunikaci
- učíme žáky pracovat s formální i obsahovou stránkou textu (volit vhodnou formu vlastních písemných sdělení, pochopit obsah textu a získané poznatky umět použít v dalším vzdělávání)
- učíme žáky jednoduchým formám písemné komunikace

◦ **Kompetence sociální a personální**

- podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci navzájem potřebují
- vedeme žáky k pocitu radosti z poskytnuté pomoci
- učíme žáky spolupracovat v týmech, rozvíjíme schopnosti žáků zastávat v týmu různé role
- vedeme žáky k toleranci a respektu k ostatním lidem bez ohledu na jejich vzájemné odlišnosti
- důsledně vyžadujeme dodržování pravidel chování stanovených školním řádem ve škole i při mimoškolních akcích
- vedeme žáky k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi lidmi

◦ **Kompetence občanské**

- na konkrétních situacích demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování lidí
- nabízíme žákům vhodné volnočasové aktivity jako protipól nežádoucím sociálně patologickým jevům
- upevňujeme žádoucí pozitivní formy chování ve škole i mimo ni
- netolerujeme nekamárácké chování a odmítnutí požadované pomoci
- netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků a rodičů
- netolerujeme sociálně patologické projevy chování (šikana, zneužívání návykových látek, kriminalita mládeže) a projevy rasismu, xenofobie a nacionalismu
- vedeme žáky k sebeúctě a k úctě k druhým lidem

◦ Kompetence pracovní

- vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci
- práci nikdy netrestáme
- vedeme žáky k odpovědnosti za plnění svých pracovních povinností
- kvalitně odvedenou práci vždy pochválíme (přihlížíme k ind. možnostem žáka, oceňujeme snahu)
- vedeme žáky k úctě ke každé poctivé práci

■ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (OVO) VZDĚLÁVACÍHO OBORU ČESKÝ JAZYK A LITERATURA**4. KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA****2. stupeň****Očekávané výstupy**

žák by měl

- 4.1. komunikovat v běžných situacích, rozlišovat spisovný a nespisovný jazyk
- 4.2. ovládat koncepci a úpravu běžných písemností (dopis, adresa, poštovní poukázka)
- 4.3. sestavit vlastní životopis a napsat žádost podle předlohy
- 4.4. číst plynule s porozuměním
- 4.5. orientovat se v Pravidlech českého pravopisu
- 4.6. umět reprodukovat text
- 4.7. popsat děje, jevy, osoby, pracovní postupy
- 4.8. vyprávět podle předem připravené osnovy a písemně zpracovat zadané téma

Učivo:

- 4.1. **čtení** - prohlubování čtenářských dovedností, tiché čtení s porozuměním, čtení beletrie (bajka, pověst, pohádka, povídka), rozlišování prózy a poezie, práce s odbornými texty (slovníky, encyklopedie), zpracování odborného textu - výběr a písemný záznam základních informací
- 4.2. **mluvený projev** - zásady dorozumívání, zásady kultivovaného projevu (správná výslovnost, dynamika, tempo a intonace mluveného projevu), komunikační žánry (rozhovor, řízená diskuse, veřejná prezentace výsledků projektového vyučování), osobní komunikace, otázky a odpovědi
- 4.3. **písemný projev** - osobní komunikace, dotazník žádost, životopis, charakteristika, korespondence, písemná komunikace s úřady (i využití PC)

5. JAZYKOVÁ VÝCHOVA**2. stupeň****Očekávané výstupy**

žák by měl

- 5.1. zvládat pravopis slov s předponami a předložkami
- 5.2. znát vyjmenovaná slova a ovládat jejich pravopis
- 5.3. skloňovat podstatná jména a přídavná jména
- 5.4. znát osobní zájmena a časovat slovesa
- 5.5. poznat a určit slovní druhy
- 5.6. znát pravopis při shodě přísudku s podmětem
- 5.7. rozeznat větu jednoduchou a souvětí
- 5.8. zvládat pravopis přičestí minulého při shodě přísudku s podmětem
- 5.9. rozlišovat spisovný a nespisovný jazyk

Učivo:

- 5.1. **nauka o slově** - tvoření slov, slovní základ, předpony a přípony, pravopis bje-bě, vje-vě, mně-mě, pravopis po obojetných souhláskách
- 5.2. **tvarosloví** - vyjmenovaná slova a slova příbuzná, slovní druhy, pádové otázky, vzory podstatných jmen, skloňování podstatných jmen, časování sloves, osobní zájmena, přídavná jména - druhy, vzory, skloňování, shoda s podstatným jménem, číslovky základní a řadové
- 5.3. **skladba** - základní větné členy, shoda přísudku s podmětem, pravopis koncovek přičestí minulého, věta jednoduchá a souvětí

6. LITERÁRNÍ VÝCHOVA**2. stupeň****Očekávané výstupy**

žák by měl

- 6.1. rozeznat základní literární druhy a žánry
- 6.2. dokázat vyhledat potřebné informace v oblasti literatury
- 6.3. orientovat se v literárním textu, hledat a pokusit se najít hlavní myšlenku
- 6.4. umět ústně formulovat dojmy z četby, divadelního nebo filmového představení
- 6.5. získat pozitivní vztah k literatuře

Učivo:

- 6.1. **práce s textem** - dějová posloupnost příběhu, hlavní a vedlejší postavy, charakteristika postav, hlavní myšlenka příběhu, práce s textem jako zdrojem informací
- 6.2. **poslech a reprodukce** - soustředěný poslech, reprodukce přečteného textu, recitace, dramatizace, spojení ilustrace s textem
- 6.3. **literární druhy a žánry** - poezie, próza, povídka, pohádka, pověst, bajka, komiks, báseň, filmové a divadelní představení, literatura pro mládež, autoři a ilustrátoři knih pro mládež